

opus in agro, vel in vinea, vel in messe, vel aliquid huiusmodi: non licebat transire sine benedictione. Alii sunt qui manipulos colligunt, alii sunt transeuntes viam. Qui manipulos colligunt, non de illis replent manus; quia non colligitur ad horreum foenum tectorum. Qui sunt qui manipulos colligunt? Messores. Qui sunt messores? Dominus dixit: « Messores autem Angeli sunt¹. » Qui sunt transeuntes? Illi qui jam per viam istam, id est, per vitam istam transierunt hinc ad patriam. Apostoli transeuntes erant in ista vita, Prophetæ transeuntes erant. Quos benedixerunt Prophetæ et Apostoli? Illos in quibus radicem charitatis viderunt. Quos autem invenerunt in tectis eminare et superbire in cervice scuti sui, dixerunt contra illos quod futuri erant, benedictionem autem super eos non dederunt. Ergo omnes istos malos quos portat Ecclesia, qui legitis in Scripturis, invenitis maledictos designatos ad Antichristum pertinere, ad diabolum pertinere, ad paleam pertinere, ad zizania pertinere. Et multa innumerabilia per similitudinem dicuntur de illis: « Quia non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum » cœlorum². » Nullam invenis Scripturam, quæ de illis bene loquatur, quia transeuntes viam non illos benedixerunt. Transeuntes Prophetæ omnia de illis mala dixerunt. Ecce et iste quem portamus, David transiit viam; audistis quid de illis dixit: « Dominus justus concidet cervices » peccatorum. Confundantur, et avertantur retrorsum, » omnes qui oderunt Sion. Fiant sicut foenum tectorum, » quod prius quam evellatur aruit. Non replevit manum » suam messor, et sinum suum qui manipulos colligit. » Hæc de illis dixit. Non ergo supra illos iste transiens benedixit, et impletum est etiam per illum, quod ipse dixit, « Et non dixerunt transeuntes viam, Benediximus vos

¹ Matth. xiii, 39. — ² Id. vii, 21.

» in nomine Domini. » Et isti transeuntes sive Prophetæ, sive Patriarchæ, sive Apostoli, quicumque transierunt, si bene vivimus, fratres, benedixerunt nos « In nomine Domini. » Quando me, inquis, benedixit Paulus? quando me benedixit Petrus? Attende in Scripturis, vide si bene vivis, et vide ibi benedictum te fuisse. Omnes bene viventes benedixerunt. Et quomodo benedixerunt? « In nomine Domini: » non in nomine suo, sicut hæretici. Qui enim dicunt, Quod nos damus, hoc est sanctum: in nomine suo volunt benedicere, non in nomine Domini. Qui autem dicunt, Non sanctificat nisi Deus, nec quisquam est bonus nisi dono Dei: ipsi in nomine Domini benedicunt, non in nomine suo; quia amici sunt sponsi, nolunt esse adulteri sponsæ¹.

ENARRATIO

IN PSALMUM CXXIX.

Sermo ad plebem.

I. QUONIAM VOS non solum oculis corporis, sed etiam corde vigilare præsumimus, intelligenter nos cantare oportet: « De profundis clamavi ad te, Domine; Domine, » exaudi vocem meam². » Etenim vox hæc ascendens est pertinens ad Canticum graduum. Debet itaque unusquisque nostrum videre in quo profundo sit, de quo clamet ad Dominum. Clamavit de profundo Jonas, de ventre ceti³. Erat non solum sub fluctibus, verumetiam in visceribus belluæ: nec tamen illud corpus et illi fluctus inter-

¹ Joan. iii, 19. — ² Psal. cxxix, 1, 2. — ³ Jon. ii, 2.

cluserunt orationem ne perveniret ad Deum, et venter bestiae non potuit tenere vocem deprecantis. Penetravit omnia, disruptit omnia, pervenit ad aures Dei: si tamen dicendum est, quia disruptis omnibus pervenit ad aures Dei; quando aures Dei in corde precantis erant. Ubi enim Deum praesentem non habet, cujus fidelis est vox? Verumtamen et nos debemus intelligere de quo profundo clamemus ad Dominum. Profundum enim nobis est vita ista mortalis. Quisquis se in profundo intellexerit, clamat, gemit, suspirat, donec de profundo eruatur, et veniat ad eum qui super omnes abyssos sedet et super Cherubim, super omnia quae creavit, non solum corporalia, sed etiam spiritalia; donec ad eum veniat anima, donec ab illo liberetur imago ipsius, quod est homo, quae in hoc profundo tanquam assiduis fluctibus exagitata detrita est: et nisi renovetur et reparetur a Deo, qui illum impressit quando formavit hominem; (Idoneus potuit esse homo ad casum suum, non est idoneus ad resurrectionem suam;) semper in profundo est: nisi liberetur, ut dixi, semper in profundo est. Sed cum de profundo clamat, surgit de profundo, et ipse clamor non eum permittit multum in imo esse. Valde enim in profundo sunt, qui nec clamant de profundo. Dicit Scriptura, « Peccator, cum venerit in » profundum malorum, contemnit¹. » Jam videte, fratres, quale profundum sit, ubi contemnitur Deus. Cum quisque viderit se quotidianis peccatis obrutum, acervis quibusdam et molibus quibusdam iniquitatum premi, si dictum illi fuerit ut Deum roget, irridet. Quibus modis? Primo dicit, Si Deo displicerent facinora, ego viverem? Si curaret Deus res humanas, ad tanta scelera quae feci, non solum viverem, sed et bene mihi esset? Solet enim hoc illis evenire, qui multum in profundo sunt, et pros-

¹ Prov. XVIII, 3.

perantur in iniquitatibus suis. Et tanto magis in profundo merguntur, quanto magis videntur esse felices: fallax enim felicitas, ipsa major est infelicitas. Deinde et hoc solent homines dicere, Jam quoniam multa feci et damnatio imminet, hoc perdo, quod non facio quidquid possum: et, Ex hoc perdor, cur non facio quidquid possum? Quomodo solent desperati latrones dicere, Sic me occisurus est iudex pro decem homicidiis, quomodo pro quinque, quomodo pro uno; quare non jam quidquid mihi occurrerit facio? Hoc est, Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit. Sed Dominus Jesus Christus qui nec profunda nostra contempsit, qui usque ad istam vitam venire dignatus est, promittens remissionem omnium peccatorum, etiam de profundo excitavit hominem, ut clamaret de profundo sub molibus peccatorum, et perveniret vox peccatoris ad Deum. Unde clamantis, nisi de profundo malorum?

II. Et videte quia vox peccatoris clamat de profundo: « De profundis clamavi ad te, Domine; Domine, exaudi vocem meam. Fiant aures tuae intendentes in vocem deprecationis meae. » Unde clamat? De profundo. Quis est ergo qui clamat? Peccator. Et qua spe clamat? Quia qui venit solvere peccata, dedit spem etiam in profundo posito peccatori. Ideo quid sequitur post istas voces? « Si iniquitates observaveris, Domine; Domine, quis sustinebit? » Ecce aperuit de quo profundo clamaret. Clamat enim sub molibus et fluctibus iniquitatum suarum. Circumspexit se, circumspexit vitam suam, vidit illam undique flagitiis et facinoribus coopertam: quacumque respexit, nihil in se bonum invenit, nihil illi justitiae serenum potuit occurrere. Et cum tanta et tam multa peccata undique et catervas scelerum suorum videret, tanquam expavescens exclamavit, « Si iniquitates observaveris,

» Domine, Domine, quis sustinebit? » Non dixit, Ego non sustinebo; sed, « Quis sustinebit? » Vidit enim prope totam vitam humanam circumlatrari peccatis suis, accusari omnes conscientias cogitationibus suis, non inveniri cor castum præsumens de sua justitia. Si ergo cor castum non potest inveniri, quod præsumat de sua justitia; præsumat omnium cor de misericordia Dei, et dicat, « Si » iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit? »

III. Quare autem spes est? « Quoniam apud te propitiatio est¹. » Et quæ est ista propitiatio, nisi sacrificium? Et quod est sacrificium, nisi quod pro nobis oblatum est? Sanguis innocens fusus delevit omnia peccata nocentium: pretium tantum datum redemit omnes captivos de manu captivitatis inimici. Ergo « Est apud te propitiatio. » Nam si non esset apud te propitiatio, si iudex solum esse velles et misericors esse nolles, observares omnes iniquitates nostras, et quæreres eas, quis sustineret? Quis ante te staret, et diceret, Innocens sum? Quis staret in iudicio tuo? Spes ergo una est, « Quoniam est apud te propitiatio. Propter legem tuam sustinuit te, Domine. » Quam legem? Quæ reos fecit? data est enim lex sancta, justa², bona Judæis, sed reos eos potuit facere. Non data est lex quæ posset vivificare³, sed quæ ostenderet peccata peccatori. Peccator enim oblitus erat se, nec videbat se: data est illi lex, ut videret se. Fecit reum lex, liberavit lator legis: Lator enim legis Imperator est. Lex data est quæ terreat et constringat in reatum: et non solvit lex a peccatis, sed ostendit peccata. Et forte sub ipsa lege positus, animadvertit iste in profundo quanta fecerit contra legem, et sic exclamavit dicens, « Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit? » Est ergo lex

¹ Psal. cxxix, 4. — ² Rom. vii, 12. — ³ Gal. iii, 21.

misericiordiæ Dei, lex propitiationis Dei. Illa timoris fuit, est alia lex charitatis. Lex charitatis da veniam peccatis, delet præterita, admonet de futuris: in via non deserit comitem, comes fit ei quem ducit in via. Sed concordatum est cum adversario¹, dum es cum eo in via. Est enim sermo Dei adversarius tuus, quandiu cum illo non concordas. Concordas autem, cum cœperit te delectare facere quod dicit sermo Dei. Jam qui erat adversarius, fit amicus: sic finita via, non erit qui tradat te iudici. Ergo « Propter » legem tuam sustinui te, Domine. » Quia dignatus es legem misericordiæ afferre, mihi dimittere omnia peccata mea, dare mihi de cætero monita ne te offendam: in ipsis monitis si quid forte titubavero, dedisti mihi remedium, quo te orem, dicens, « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris². » Hanc legem statuisti mihi, ut quomodo dimitto, dimittatur mihi. « Propter hanc legem sustinui te, Domine. » Expectavi quando venias et liberares ab omni necessitate, quia in ipsa necessitate non deseruisti legem misericordiæ.

IV. Audi quam legem dicat, si nondum intellixisti quia legem modo dicit charitatis; audi Apostolum: « Invicem » onera vestra portate, et sic implebitis legem Christi³. » Qui portant invicem onera sua, nisi qui habent charitatem? Qui non habent charitatem, graves sunt sibi: qui autem habent charitatem, portant se. Læsit te aliquis, petit veniam; si non dimittis, non portas onus fratris tui; si dimittis, portas infirmum. Et tu si forte in aliquam infirmitatem cecideris, quasi homo, oportet ut sic te portet et ille, quemadmodum et tu. Audi quid præcesserit: « Fratres, inquit, si præoccupatus fuerit homo in aliquo » delicto, vos qui spirituales estis, instruite hujusmodi in » spiritu lenitatis⁴. » Et ne forte quia spirituales monuerat,

¹ Matt. v, 25. — ² Id. vi, 12. — ³ Gal. vi, 2. — ⁴ Ibid. i.

veluti securi sibi viderentur, continuo subjecit, « Inten- » dens te ipsum, ne et tu tenteris. » Deinde quod commemoravi, subjunxit, « Alter alterius onera portate, et sic » adimplebitis legem Christi. » Unde dicit, « Propter le- » gem tuam sustinui te, Domine. » Dicuntur cervi, quando transeunt freta in proximas insulas pascuæ gratia, capita super se invicem ponere; et unus qui ante est solus portat caput, et non ponit super alterum: sed cum et ipse defecerit, tollit se ab anteriore parte, et redit posterius, ut et ipse in altero requiescat: et sic portant omnes onera sua, et perveniunt ad quod desiderant; et non patiuntur naufragium, quia quasi navis est illis charitas. Itaque charitas portat onera, sed non timeat ne prematur talibus oneribus: ne peccatis suis unusquisque prematur, attendat. Nam quando portas infirmitatem fratris tui, non te onerant peccata ipsius. Plane si consentias, jam tua te premunt, non alterius. Quisquis enim consenserit peccatori, non alienis, sed suis gravatur. Consensio enim ad peccatum alterius, tuum fit peccatum; et non est quare queraris quod peccata aliena te premant. Dicitur enim tibi, Premunt te sed tua. Vidisti furem, cucurristi cum eo¹. Quid est hoc? Pedibus ambulasti ad furtum: imo mente conjunxisti te furi. Quod ipsius solum erat, factum est et tuum; quia placuit tibi. Si autem displicuerit tibi, et oraveris pro eo, et deprecatus veniam dederis, ut possis libera fronte dicere in precibus tuis, quas tibi Jurisperitus cœlestis dictavit, « Dimitte nobis debita nostra, sicut et » nos dimittimus debitoribus nostris²: » didicisti portare onera fratris tui; ut et alius portet si qua sunt tua, et fiat in vobis quod ait Apostolus, « Invicem onera vestra » portate, et sic implebitis legem Christi³. » Ita securus

¹ Psal. XLIX, 18. — ² Matth. VI, 12. — ³ Gal. VI, 2.

cantas quod modo dictum est, « Propter legem tuam » sustinui te, Domine.

V. Hanc autem legem qui non servat, nec sustinet Dominum; nec si velit sustinere, causa est quare sustineat, inaniter sustinet: Venturus est enim Dominus, et inventurus peccata tua. Quod autem perfecta justitia vixisti, non est inventurus homicidia forte. Gravia sunt enim et valde majora. Non est inventurus adulterium, non est inventurus furta, non est inventurus rapinam, non est inventurus maleficia, non est inventurus idololatriam, non est ista inventurus: nihil ergo est inventurus? Audi sermonem Evangelii: « Qui dixerit fratri suo, Fatue. » Ab istis etiam peccatis linguæ minutissimis quis abstinet? Sed forte dicis, Parva sunt. « Reus erit, inquit, gehennæ ignis¹. » Si parvum tibi videbatur aut modicum, fratri dicere, Fatue, vel gehenna ignis videatur tibi magna. Si contemnebas minus peccatum, vel pœnæ magnitudine deterrere. Sed dicis, Minora sunt, minuta sunt, sine quibus non potest esse ista vita. Congere minuta, et faciunt ingentem acervum. Nam et grana minuta sunt, et tamen massam faciunt: et guttæ minutæ sunt, et flumina implent, et moles trahunt. Ideo et ille considerans quam multa minuta peccata quotidiana committat homo, si nihil aliud, vel per cogitationes et linguam, attendit quam multa sint; et si attendit quam minuta sint, videt per multa minuta fieri acervum magnum; et non quasi peccata sua pristina cogitans, sed ipsam fragilitatem humanam, jam ascendens clamat, « De profundis clamavi ad te, Domine, Domine » exaudi vocem meam. Fiant aures tuæ intendentes in » vocem deprecationis meæ. Si iniquitates observaveris » Domine, Domine, quis sustinebit? » Vitare possum homicidia, adulteria, rapinas, perjuriam, maleficia; idolola-

¹ Matth. V, 22.

triam : numquid et peccata linguæ? numquid et peccata cordis? Scriptum est, « Peccatum iniquitas est¹. Quis ergo » sustinebit, si tu iniquitates observaveris? » Si nobiscum severus iudex agere volueris, non misericors pater, quis stabit ante oculos tuos? Sed « Est apud te propitiatio, » propter legem tuam sustinui te Domine. » Qualis est lex ista? « Invicem onera vestra portate, et sic implebitis » legem Christi². » Qui portant invicem onera sua? Qui fideliter dicunt, « Dimitte nobis debita nostra, sicut et » nos dimittimus debitoribus nostris³. »

VI. « Sustinuit anima mea in verbum tuum. » Nemo sustinet, nisi qui nondum accepit quod promissum est. Nam qui jam accepit, quid sustinet? Accepimus remissionem peccatorum, sed promissum est nobis regnum cœlorum : debita nostra deleta sunt, sed merces nostra adhuc futura est : accepimus veniam, sed æternam vitam nondum tenemus. Sed qui dedit veniam, ipse promisit et vitam æternam. Si verbum nostrum esset, deberemus timere : quia verbum Dei est, non fallit. Securi ergo speramus in verbum ejus, qui fallere non potest. « Speravit » anima mea in Dominum, a vigilia matutina usque » ad noctem⁴. » Quid est quod ait? Uno die speravit in Dominum, et finita est tota spes ipsius? « A vigilia matutina usque ad noctem, speravit in Dominum. » Ista vigilia matutina, finis noctis est : hinc « Usque ad noctem » speravit anima mea in Dominum. » Ergo intelligendum est, ne putemus uno die nobis sperandum esse in Dominum, « A vigilia matutina usque ad noctem. » Quid ergo putatis, fratres? Hoc est, « A vigilia matutina usque ad » noctem, speravit anima mea in Dominum : » quia Dominus per quem nobis dimissa sunt peccata, in vigilia matutina resurrexit a mortuis, ut hoc speremus in nobis

¹ 1 Joan. III, 4. — ² Gal. VI, 2. — ³ Matth. VI, 12. — ⁴ Psal. CXXIX, 5, 6.

futurum, quod præcessit in Domino. Jam enim peccata nostra dimissa sunt, sed nondum resurreximus. Si nondum resurreximus, nondum in nobis factum est quod præcessit in capite nostro. Quid præcessit in capite nostro? Quia et caro ipsius capitis resurrexit : spiritus illius capitis numquid mortuus est? Sed quod in eo mortuum est, resurrexit. Resurrexit autem tertia die : et quodam modo hoc nobis dixit Dominus, Quod in me vidistis, sperate in vobis : id est, quia ego resurrexi, resurgetis et vos.

VII. Sed sunt qui dicant, Ecce resurrexit Dominus, numquid propterea sperandum est et me posse resurgere? Utique propterea. In hoc enim resurrexit Dominus, quod ad te accepit. Non enim resurgeret, nisi mortuus esset : non autem mortuus esset, nisi carnem portaret. Quid accepit a te Dominus? Carnem. Quid venit ipse? Verbum Dei, quod erat ante omnia, per quem facta sunt omnia. Sed ut acciperet abs te aliquid, « Verbum caro factum est, et habitavit in nobis¹. » Accepit abs te, quod offerret pro te : quomodo accipit sacerdos a te, quod pro te offerat, quando vis placare Deum pro peccatis tuis. Jam factum est, ita factum est. Sacerdos noster a nobis accepit, quod pro nobis offerret. Accepit enim a nobis carnem : in ipsa carne victima factus est, holocaustum factus est, sacrificium factus est. In passione sacrificium factus est : in resurrectione innovavit illud quod occisum est, et tanquam primitias tuas dedit Deo; et ait tibi, Consecrata sunt jam omnia tua, quando tales primitiæ de te datae sunt Deo : spera ergo et in te futurum quod præcessit in primitiis tuis.

VIII. Ergo ille, quia a vigilia matutina resurrexit; accepit anima nostra ex hoc sperare. Et quousque? « Usque in noctem : » quousque moriamur. Omnis enim

¹ Joan. I, 14.

mors nostra carnalis, quasi somnus est. Cœpisti sperare ex quo resurrexit Dominus, noli deficere sperare quousque exeas ab hac vita. Nam si non usque ad noctem speraveris, deletur totum quod speraveras. Sunt enim homines qui incipiunt sperare, sed non perseverant usque ad noctem. Incipiunt pati tribulationes aliquas, incipiunt pati tentationes, vident homines malos et iniquos felicitate pollere temporali: et quoniam talia sperabant de Domino, ut hic essent felices, attendunt eos qui scelera fecerunt, habere quod ipsi habere desiderabant; et deficiunt pedes eorum, et desinunt sperare. Quare? Quia non a vigilia matutina cœperunt sperare. Quid est hoc? Non hoc cœperunt sperare de Domino, quod præcessit in Domino ab illa vigilia matutina: sed sperabant de Domino, ut si essent Christiani, haberent plenam domum frumento, vino, oleo, argento, auro; nullus eorum moreretur immaturus; si quis non haberet filios, acciperet; si uxorem non duxisset, duceret; non abortiret non solum aliqua mulier in domo ejus, sed nec pecus ejus; non accescerent cupæ ejus, non grandinare tur vinea ejus. Qui sic sperabat in Dominum, animadvertit his rebus abundare eos qui non colunt Dominum et defecerunt pedes ejus¹, et non speravit usque ad noctem, quia non cœpit a vigilia matutina sperare.

IX. Quis ergo sic incipit a vigilia matutina sperare? Qui hoc sperat de Domino, quod cœpit ostendere a vigilia matutina, in qua resurrexit. Antea enim nemo resurrexerat semper victurus. Intendat Charitas Vestra. Resuscitati sunt mortui ante adventum Domini: nam et Elias resuscitavit mortuum, et Elisæus²: sed resurrexerunt iterum morituri. Dominus ipse quos resuscitavit, morituri resurrexerunt; sive ille juvenis filius Viduæ, sive illa puella duo-

¹ Psal. LXXII, 2, 3. — ² 3 Reg. XVII, 22, et 4 Reg. IV, 35.

decim annorum filia Archisynagogi, sive Lazarus¹, aliter resuscitati sunt, omnes morituri: semel nati sunt, sed bis mortui sunt. Nemo resurrexerat nunquam moriturus, nisi Dominus. Quando autem resurrexit Dominus nunquam moriturus? « A vigilia matutina. » Hoc spera et tu de Domino, resurrecturum te, non quomodo Lazarus resurrexit, non quomodo filius Viduæ et Archisynagogi filia resurrexerunt, non quomodo quos suscitaverunt antiqui Prophetæ; sed resurrecturum te spera quomodo Dominus, ut post resurrectionem qua resurrexeris, non te jam timeas moriturum: et cœpisti sperare a vigilia matutina.

X. Spera autem usque ad noctem, quousque finiatur hæc vita, quousque sit nox universi generis humani in occasu sæculi. Quare hoc usque? Quia post istam noctem jam non erit spes, sed ipsa res. Spes enim quæ videtur, non est spes: Apostolus dicit: « Quod enim videt quis, » quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus². » Si ergo patienter expectare debemus quod non videmus, usque ad noctem speremus, id est, usque ad finem hujus vitæ nostræ vel sæculi. Cum autem nox ista transierit, jam veniet quod sperabamus; et non jam sperabimus, nec tamen desperati erimus. Est enim vituperatio desperatorum, et aliquando detestamur hominem, et dicimus, Non habet spem. Non semper malum est non habere spem. In hac vita cum sumus, malum est non habere spem. Qui enim modo spem non habet, rem postea non habebit. Ergo modo spem debemus habere. Sed cum res venerit, numquid spes erit? « Quod enim videt quis, quid sperat? » Veniet Dominus Deus noster, primo formam ipsam in qua crucifixus est et resurrexit, demonstraturus generi humano, ut videant

¹ Luc. VII, 15, et VIII, 55, et Joan. XI, 44. — ² Rom. VIII, 24.

pī et impī: illi videant, et gratulentur invenisse se quod crediderunt antequam viderent, et illi erubescant non se credidisse quod videbunt. Erubescentes damnabuntur, et gratulati coronabuntur. Dicetur confusis, « Ite in ignem » æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus: » dicetur gaudentibus, « Venite benedicti Patris mei, percipite » regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi¹. » Quod cum acceperint, jam spes non erit, quia res tenebitur. Transacta ergo spe, transibit nox illa: sed donec fiat, a vigilia matutina speret anima nostra in Dominum.

XI. Et redit ad illud, « A vigilia matutina speret Israël in Dominum. A vigilia matutina usque ad noctem, » speravit anima mea in Dominum. » Sed quid speravit? « A vigilia matutina speret Israël in Dominum. » Non solum, « Speret Israël in Dominum; » sed, « A vigilia » matutina speret Israël. » Ergo culpo spem sæculi, quando speratur de Deo? Non: sed alia spes est Israël propria. Non pro summo suo bono speret Israël divitias, non salutem corporis, non abundantiam terrenorum: imo tribulationem hic habiturus est, si forte contigerit illi propter veritatem pati aliquas molestias. Non enim non sperabant in Deum Martyres, et tamen talia sunt passi, qualia latrones, qualia iniqui: subjecti ad bestias, ignibus concremati, gladio percussi, ungulis exarati, catenis obstricti, carcere necati, ista omnia mala passi, non sperabant in Dominum? Aut ideo sperabant, ut istis malis carentes, hac vita fruerentur? Non plane; quia a vigilia matutina sperabant. Quid est hoc? Considerabant illam vigiliam matutinam, qua resurrexit Dominus eorum, et videbant quia antequam resurgeret, talia et ipse passus erat, qualia ipsi patiebantur, et non desperabant etiam se post tales passiones resurrecturos ad

¹ Matth. xxv, 41 et 34.

vitam æternam. « Speravit Israël in Dominum a vigilia » matutina usque ad noctem. »

XII. « Quoniam apud Dominum misericordia: et multa » apud illum redemptio. » Magnifice! Melius dici non posset loco suo, propter illud quod dixit, « A vigilia matutina speret Israël in Dominum. » Quare? Quia a vigilia matutina resurrexit Dominus; et hoc debet sperare corpus, quod in capite præcessit. Sed ne suggeratur ista cogitatio: capiti licuit resurgere, quia peccatis non præmebatur, nullum peccatum erat in illo, quid nos facturi sumus? Sperabimus talem resurrectionem, qualis in Domino præcessit, cum peccatis nostris aggravemur? Sed vide quid sequitur: « Quoniam apud Dominum misericordia, et » multa apud illum redemptio. Et ipse redimet Israël ab » omnibus iniquitatibus ejus. » Ergo si premebatur peccatis suis, adest misericordia Dei. Ideo præcessit ille sine peccato, ut deleat peccata sequentium. Nolite in vobis præsumere, sed a vigilia matutina præsumite. Videte caput vestrum resurrexisse et ascendisse in cælum. In illo culpa non erat, sed per illum vestræ culpæ delebuntur. « Ipse redimet Israël ab omnibus iniquitatibus ejus. » Quia Israël vendere se potuit, et fieri venumdatus sub peccato; redimere se ab iniquitatibus non potest. Ille potuit redimere, qui se non potuit vendere. Qui non commisit peccatum, ipse est redemptor a peccato. « Ipse redimet » Israël. » Unde redimet? Ab illa iniquitate, an ab illa? « Ab omnibus iniquitatibus ejus. » Non ergo timeat accessurus ad Deum aliquas iniquitates suas: tantummodo accedat pleno corde, et desinat jam facere, quæ antea faciebat, et non dicat: Illa iniquitas non mihi dimittitur. Si enim hoc dixerit, propter ipsam quam putat sibi non dimitti, non se convertit, et faciendo cætera, non illi

¹ Psal. cxxix, 7. — ² Ibid. 8.